

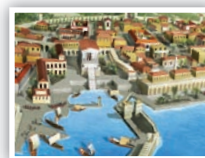

B W ŚWIECIE BIBLI

Przewodnik
po Starym i Nowym Testamencie

Terry Jean Day ♦ Carol J. Smith
Redakcja: Tim Dowley

JEDNOŚĆ

SPIS TREŚCI

■ Jak korzystać z tej książki 7	■ Księga Nehemiasza 69
■ Jak zorganizowana jest Biblia 8	■ Księga Estery 72
Stary Testament* 10	■ Księga Hioba 74
<i>Chronologia Starego Testamentu</i> 13	■ Księga Psalmów 77
■ Księga Rodzaju 14	■ Księga Przysłów 80
■ Księga Wyjścia 19	■ Księga Koheleta (Eklezjastesa) 82
■ Księga Kapłańska 23	■ Pieśń nad Pieśniami 84
<i>Namiot Spotkania</i> 27	■ Księga Izajasza 86
■ Księga Liczb 28	<i>Babilon</i> 88
■ Księga Powtórzonego Prawa 31	■ Księga Jeremiasza 90
■ Księga Jozuego 34	■ Lamentacje 92
■ Księga Sędziów 38	■ Księga Ezechiela 94
■ Księga Rut 41	■ Księga Daniela 96
■ Pierwsza Księga Samuela 43	■ Księga Ozeasza 99
■ Druga Księga Samuela 47	■ Księga Joela 101
■ Pierwsza Księga Królewska 50	■ Księga Amosa 103
<i>Świątynia Salomona</i> 53	■ Księga Abdiasza 105
■ Druga Księga Królewska 54	■ Księga Jonasza 107
■ Pierwsza Księga Kronik 57	■ Księga Micheasza 110
■ Druga Księga Kronik 59	■ Księga Nahuma 112
<i>Jerozolima: stolica Salomona</i> 60	■ Księga Habakuka 114
<i>Jerozolima w czasach</i>	■ Księga Sofoniasza 116
<i>króla Ezechiasza</i> 64	■ Księga Aggeusza 118
■ Księga Ezdrasza 66	■ Księga Zachariasza 120
	■ Księga Malachiasza 122

* W spisie treści nie uwzględniono ksiąg deuterokanonicznych – są one wymienione w spisie ksiąg na str. 8-9.

Nowy Testament 125

Chronologia

Nowego Testamentu 127

Życie i czasy Jezusa 128

■ Ewangelia wg św. Mateusza 132

Widok wewnętrzny synagogi 134

Cuda dokonane przez Jezusa 136

Jerozolima w czasach Jezusa 140

■ Ewangelia wg św. Marka 142

Życie w czasach Jezusa 144

■ Ewangelia wg św. Łukasza 147

Przypowieści Jezusa 150

■ Ewangelia wg św. Jana 152

Świątynia Heroda 157

■ Dzieje Apostolskie 158

Podróże misyjne św. Pawła 160

Cezarea 163

Ateny w czasach św. Pawła 165

■ List do Rzymian 166

Rzym w czasach św. Pawła 170

■ 1 List do Koryntian 172

■ 2 List do Koryntian 175

■ List do Galatów 177

■ List do Efezjan 180

■ List do Filipian 183

■ List do Kolosan 185

■ 1 List do Tesaloniczan 188

■ 2 List do Tesaloniczan 190

■ 1 List do Tymoteusza 192

■ 2 List do Tymoteusza 194

■ List do Tytusa 196

■ List do Filemona 198

■ List do Hebrajczyków 200

■ List św. Jakuba Apostoła 203

■ 1 List św. Piotra Apostoła 206

■ 2 List św. Piotra Apostoła 208

■ 1 List św. Jana Apostoła 210

■ 2 List św. Jana Apostoła 212

■ 3 List św. Jana Apostoła 213

■ List św. Judy Apostoła 214

■ Apokalipsa św. Jana 216

Dodatki

■ Ważne pojęcia biblijne 220

■ Obietnice biblijne 222

■ Pięćdziesiąt ważnych cytatów 223

■ Kto jest kim w Biblii 224

■ Indeks 233

Tytuł oryginału: *Candle Bible Handbook*

Original edition published in English
under the title *Candle Bible Handbook* by Lion Hudson plc, Oxford, England

Copyright © 2014 Lion Hudson/ Tim Dowley

© Copyright for the Polish edition by Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2018

Tłumaczenie z j. angielskiego
Przemysław Hejmej

Konsultacja merytoryczna
Bogusław Nosek

Redakcja i korekta
Monika Łodej

Redakcja techniczna
Marcin Satro

Opracowanie graficzne okładki
Justyna Kułaga

ISBN 978-83-7971-402-5

Wydawnictwo „Jedność”
25-013 Kielce, ul. Jana Pawła II nr 4
Dział sprzedaży tel. 41 349 50 50
Redakcja tel. 41 349 50 00
www.jednosc.com.pl
e-mail: jednosc@jednosc.com.pl

Druk i oprawa:
Drukarnia im. A. Półtawskiego
www.drukarnia.kielce.pl

Jak korzystać z tej książki

Dawno, dawno temu, w bardzo dalekiej krainie, pewien mężczyzna wziął do ręki pióro. Usiadł i spojrzął na czystą kartę papirusu. Zaczął pisać: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”. Pisał, pisał i pisał. Jego imię brzmiało Mojżesz. Później w ciągu wieków kapłani i inni posłuszni Duchowi Świętemu pisarze uzupełniali i rozbudowywali jego słowa.

W ten sposób powstało pięć pierwszych ksiąg Biblii – od Księgi Rodzaju po Księgę Powtórzonego Prawa, które przypisywane są właśnie Mojżeszowi. Ale pisał nie tylko on i nie tylko ci, którzy do niego nawiązywali. Powstało jeszcze sześćdziesiąt osiem innych ksiąg, dzieło co najmniej trzydziestu sześciu autorów, którym zajęło to w sumie około 1500 lat. Dopiero w chwili, gdy Jan napisał ostatnie słowo Apokalipsy, dzieło biblijne zostało ukończone.

A zatem Biblia przypomina nieco sałatkę – trochę tego, trochę tamtego, wszystko wymieszane ze sobą. Jeśli kiedykolwiek przeglądałeś jej strony, wiesz, że jest to duża, skomplikowana i niezwy-

kla książka. Łączy w sobie różne style i gatunki literackie. Niektóre jej części są długie, inne bardzo krótkie. Liczy wiele stron. Aby ją dobrze poznać, potrzebny jest podręcznik.

Z lotu ptaka

Niniejsza książka ma jeden cel: pomóc ci zrozumieć Biblię. Wyobraź sobie, że lecisz samolotem wysoko nad ziemią. Wyglądając przez okno, widzisz wielką połać łąd. Nie dostrzegasz szczegółów, za to masz przed oczami rozległy widok. Z samolotu widać wszystko od razu, jak na dłoni.

Właśnie takie zadanie ma ta książeczka. Ma ci opowiedzieć o wielkich i ważnych ideach, zawartych w Biblii. O najważniejszych jej bohaterach. Wskazywać to, co w każdej księdze jest najważniejsze. Pomóc zobaczyć, jak wszystko składa się w jedną całość.

Cytaty z Biblii

Wszystkie cytaty zawarte w danym rozdziale odnoszą się wyłącznie do omawianej w nim księgi biblijnej, chyba że zaznaczono inaczej.

Biblię zapisywano pierwotnie na zwojach papirusu.

Jak zorganizowana jest Biblia

Pismo Święte ma swój porządek. Każda księga należy do określonej kategorii. Oto sposób jego organizacji, ukazany chronologicznie.

STARY TESTAMENT

Księgi Prawa

Pięć ksiąg opowiadających historię przekazania nam prawa przez Boga.

KSIEGA RODZAJU

KSIEGA WYJŚCIA

KSIEGA KAPLAŃSKA

KSIEGA LICZB

KSIEGA
POWTORZONEGO
PRAWA

KSIEGA JOZUEGO

KSIEGA SĘDZIÓW

KSIEGA RUT

1 KSIEGA SAMUELA

2 KSIEGA SAMUELA

1 KSIEGA KRÓLEWSKA

2 KSIEGA KRÓLEWSKA

1 KSIEGA KRONIK

2 KSIEGA KRONIK

KSIEGA EZDRASZA

KSIEGA NEHEMIASZA

KSIEGA TOBIASZA

KSIEGA JUDYTY

KSIEGA ESTERY

1 KSIEGA MACHABEJSKA

2 KSIEGA MACHABEJSKA

Księgi historyczne

Opowiadają o dziejach narodu wybranego, czyli Izraela.

Księgi mądrościowe i modlitewne

Księgi te zawierają pouczające teksty mędrców oraz poezję religijną.

KSIEGA HIOPA

KSIEGA PSALMÓW

KSIEGA PRZYŚLÓW

KSIEGA KOHELETA
(EKLJ/ASTESA)

PIEŚŃ NAD PIEŚNIAMI

KSIEGA MĄDROŚCI

MĄDROŚĆ SYRACHA

KSIEGA IZAJASZA

KSIEGA JEREMIASZA

LAMENTACJE

KSIEGA EZECHIELA

KSIEGA DANIELA

Księgi proroków większych

Zawierają orędzie czterech proroków (Lamentacje przypisuje się Jeremiaszowi). Ich księgi wyróżniają się znaczną objętością.

Księgi proroków mniejszych

To księgi znacznie mniejszych rozmiarów niż poprzednie, ale podobnie jak tamte zawierają słowo Boże.

NOWY TESTAMENT

Księgi historyczne

Cztery Ewangelie, głoszące Dobrą Nowinę o Jezusie, a także Dzieje Apostolskie, które traktują o losach pierwszych chrześcijan.

Listy św. Pawła

Księgi będące listami napisanymi przez św. Pawła Apostoła lub jemu przypisywanymi.

Listy pozostałe

Księgi te zawierają listy, których nie napisał św. Paweł.

Proroctwo Nowego Testamentu

Jedyna nowotestamentowa księga zawierająca proroctwo.

KSIĘGI DEUTEROKANONICZNE

Księgi lub fragmenty ksiąg Starego Testamentu napisane między 300 rokiem przed Chrystusem a rokiem 100 naszej ery, Kościół katolicki uważa je za natchnione księgi biblijne, natomiast większość Kościołów protestanckich za apokryfy. Zawierają one opowieści historyczne i pouczające opowiadania. 1 Księga Machabejska; 2 Księga Machabejska; Księga Mądrości; Mądrość Syracha (Eklezjastyk); Księga Tobiasza; Księga Judyty; Księga Barucha; fragmenty ksiąg Daniela (3,24-90 i dwa ostatnie rozdziały 13-14) i Estery; księgi deuterokanoniczne zostały tutaj tylko wymienione bez ich omówienia w dalszej części podręcznika.

Stary Testament

Stary Testament składa się z czterdziestu sześciu ksiąg różnej wielkości i treści. Są bardzo od siebie odmienne, od pierwszej (Księgi Rodzaju) po ostatnią (Malachiasza). Jedne opowiadają o konkretnych ludziach, drugie – przekazują nam stosowne zasady i przepisy. Jeszcze inne to czyste poematy albo kazania. Do napisania Starego Testamentu Bóg wykorzystywał rozmaite osobowości i ich zróżnicowane talenty literackie. Uczynił to, byśmy wiedzieli, w jaki sposób zostaliśmy stworzeni, a także po to, aby pokazać, że przez setki lat, nim przyszedł na ziemię jako Jezus, oferował nam swoją Bożą przyjaźń.

Mimo że Jezus w Starym Testamencie nie jest wymieniony z imienia, Pismo to mówi o nim wielokrotnie. Bóg uczył swój lud wiary, że któregoś dnia Jezus przyjdzie na świat. Stary Testament pełen jest informacji o ostatecznej ofierze oraz obietnic wolności. Wskazują tym samym na Jezusa, który poświęcił swoje życie, aby wyzwolić ludzkość z mocy grzechu. W Starym Testamencie spotykamy wiele

proroctw o Jezusie, które dopełniają się w Nowym.

Na samym początku

Stary Testament rozpoczyna się od opowieści o tym, jak Bóg stworzył świat i ludzi – Adama i Ewę – których umieścił w ogrodzie Eden. Jednak w czasach Noego i jego rodziny Bóg nie może już znaleźć na ziemi choćby garstki sprawiedliwych. Następuje wielka powódź, z której tylko Noe i jego rodzina wychodzą żywi (dzięki arce), a Bóg daje rodzajowi ludzkiemu nową szansę. Potomkiem jednego z trzech ocalałych synów Noego jest Abraham. Stwórca zawiera z nim szczególną umowę, zwaną przymierzem. Obiecuje Abrahamowi, że będzie miał on licznych potomków i że łączyć ich będzie z Bogiem specjalna relacja, o ile tylko zechcą przestrzegać Bożych praw. Od Abrahama wywodzą się Izraelici, zwani też Hebrajczykami lub Żydami.

Światło skierowane na Żydów

Cała reszta Starego Testamentu opowiada już o dziejach tej wciąż powiększającej się rodziny. Izraelici stają się narodem. Popadają w niewolę egipską, z której wydostają się dzięki cudom, uczynionym przez Boga za pośrednictwem Mojżesza. Wędrują przez pustynię do swojego kraju, Izraela. Wygrywają i przegrywają wojny. Są posłuszni Bogu albo się Mu sprzeciwiają. Ostatnia część Starego Testamentu składa się z kazań wygłaszanych przez proroków żydowskich, przypominających o posłuszeństwie wobec prawa Bożego. Prorocy podkreślają, że życie jest lepsze, kiedy czynimy wszystko w zgodzie z Bogiem.

Abraham mieszkał w mieście Ur w Mezopotamii, kiedy otrzymał od Boga wezwanie do udania się do Ziemi Obiecanej.

Księgi Prawa

Pięć pierwszych ksiąg Starego Testamentu – Rodzaju, Wyjścia, Kapłańska, Liczb i Powtórzonego Prawa – nosi nazwę ksiąg Prawa. Genesis (Księga Rodzaju) opowiada o początkach świata oraz narodu żydowskiego. Księga Wyjścia mówi o opuszczeniu Egiptu przez Hebrajczyków i wędrówce przez pustynię. Księga Kapłańska to lista dwunastu izraelskich „plemion”, czyli rodzin. Księga Powtórzonego Prawa składa się ze słów Mojżesza, jakie przed śmiercią skierował do swego ludu. Prorok naucza, jak ludzie winni żyć zgodnie ze słowem Bożym.

Księgi historyczne

Dwanaście ksiąg Starego Testamentu nosi nazwę ksiąg dziejowych (traktujących o historii): Jozuego, Sędziów, Rut, Pierwsza i Druga Samuela, Pierwsza i Druga Królewska, Pierwsza i Druga Kronik, Ezdrasza, Nehemiasza i Estery. Istnieją też inne księgi, wspominające o faktach

historycznych (Pierwsza i Druga Machabejska oraz Judyty i Tobiasza), jednak tylko te relacjonują konkretne wydarzenia z dziejów Żydów. Na przykład: Jozue mówi o tym, co się działo z Hebrajczykami po śmierci Mojżesza. Księga Sędziów opowiada o mądrych mężczyznach i kobietach, którzy władali Izraelem. Rut przytacza historię Żydówki, która powróciła do domu w Betlejem. Księgi Pierwsza i Druga Samuela, Pierwsza i Druga Królewska oraz Pierwsza i Druga Kronik zawierają wspomnienia o żydowskich królach, ich dworach i wojskach. Ezdrasz i Nehemiasz mówią o planach odbudowy Świątyni, jakie miał król Dawid, lecz które zrealizował dopiero Salomon. Księga Estery to kolejna opowieść o żydowskiej kobiecie, która uratowała swój lud, zostając królową. Równie dzielną kobietą jest bohaterka Księgi Judyty, wychwalana za pokonanie pogańskiego władcy. Księgi Machabejskie dotyczą walk powstańczych prowadzonych pod wodzą Machabeuszy,

Jaskinia Makpela w Hebronie, według tradycji miejsce spoczynku wielkich ojców Izraela: Abrahama, Izaaka i Jakuba, a także ich żon: Sary, Rebeki i Lei.

zaś Księga Tobiasza zawiera pouczające opowiadanie, w którym prawość bohaterów zostaje wynagrodzona.

Księgi mądrościowe

Kolejne księgi Biblii to głównie utwory poetyckie lub zbiory wierszy: Księga Hioba, Psalmi, Księga Przysłów, Księga Koheleta (Eklezjastesa) oraz Pieśń nad Pieśniami. Księga Mądrości wychwala mądrość jako dar Boży a Mądrość Syracha jest księgą pełną pouczających sentencji, życiowych wskazówek i napomnień. Ich tekst niekoniecznie jest rymowany, podobnie jak w wielu współczesnych białych wierszach, odznacza się jednak znaczną wartością poetycką. Księgi te obrazowo pouczają nas o Bożej mądrości, potędze i miłości.

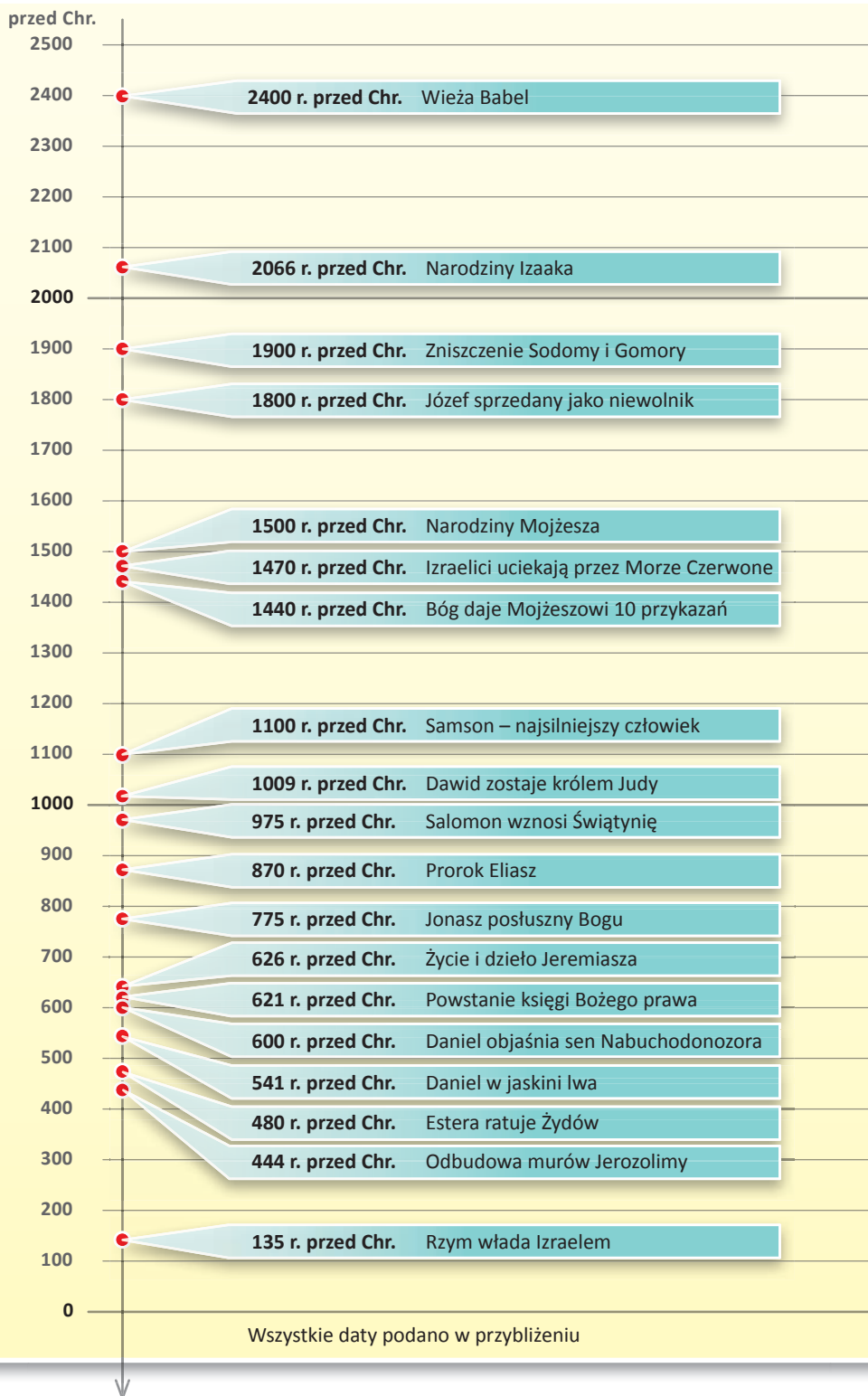
Księgi proroctw

Ostatnie księgi Starego Testamentu są dziełem proroków i kaznodziejów. Przy-

pominały Żydom, że mają być posłuszni Bogu. Pięć z nich napisali najwięksi prorocy: Izajasz, Jeremiasz, Ezechiel oraz Daniel (w tym księga Lamentacji). Kazania i traktaty te są dość długie, ale dla narodu żydowskiego były bardzo ważne. Do Biblii należy również dwanaście innych ksiąg, autorstwa proroków mniejszych: Ozeasza, Joela, Amosa, Abdiasza, Jonasza, Micheasza, Nahuma, Habakuka, Sofoniasza, Aggeusza, Zachariasza i Malachiasza. Są one zazwyczaj krótsze, a o ich twórcach wiemy mniej. Pewne jest natomiast, że Bóg powierzył im specjalne zadanie niesienia pomocy swemu ludowi. Z prorokiem Jeremiaszem związana jest Księga Barucha, której część stanowi „list Jeremiasza”.

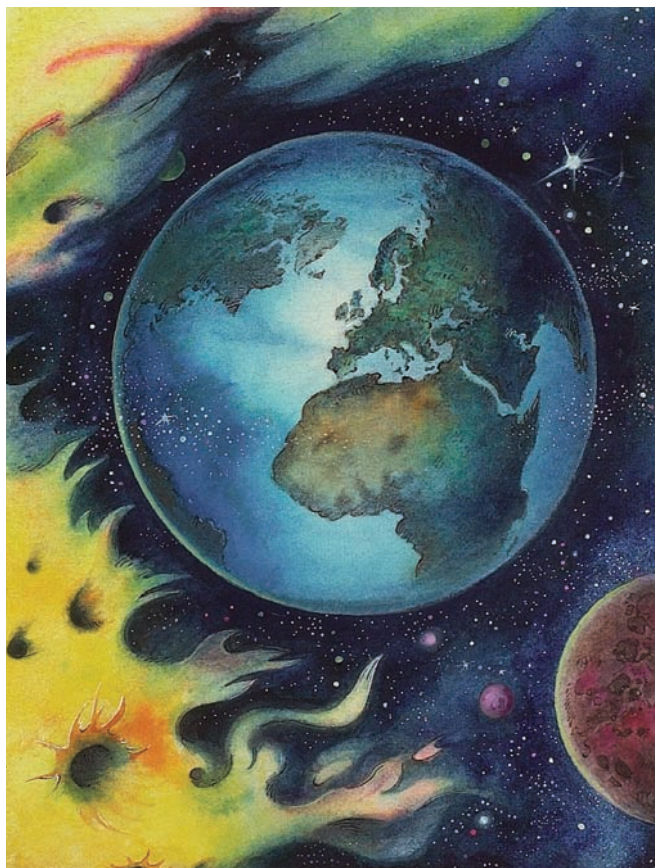
Od samego początku do samego końca Stary Testament przypomina nam, iż Bóg jest naszym Stwórcą, że mamy być Mu posłuszni i Go wielbić, a także że przygotowuje On dla nas zbawienie przez Jezusa Chrystusa.

Chronologia ST

KSIĘGA RODZAJU

„Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię.” (Rdz 1,1)

Często zadawane pytania

Pytanie: Czy Księga Rodzaju mówi prawdę?

Odpowiedź: Tak, wiemy, że mówi prawdę, ponieważ jest słowem Bożym. Jezus kilkakrotnie cytuje tę księgę, wspomina na przykład o Noem.

P: Dlaczego Bóg spytał Adama, gdzie jest i czy zjadł zakazany owoc? Czyżby Bóg tego nie wiedział?

O: Bóg wie wszystko, chciał jednak, żeby Adam przyznał się do tego, co zrobił, i okazał skruchę.

Księga Rodzaju to zapis „samych początków”. Nie tylko cofa się daleko w czasie, ale wręcz do zarania czasu. Traktuje o tym, co najbardziej pradawne, czyli o stworzeniu. Wprowadza nas w zagadnienie istnienia wszechświata, ziemi i ludzi. Ukazuje dramat grzechu oraz Boski plan dla świata. Wyjaśnia, czym wszystko jest i jak to się zaczęło.

Księga Rodzaju przedstawia nam również lud Izraela. To bardzo ważne, ponieważ w Starym Testamencie Izrael znajduje się centrum uwagi. Bóg uznał go za swój naród wybrany. Odgrywa on istotną rolę w każdym szczególe Bożego planu wybawienia nas od grzechu i powrotu do Pana. Bez wiedzy o ludzie Izraela nie można zrozumieć Biblii. Księga Rodzaju pozwala nam go poznać.

Wprowadzając nas w to wszystko, o czym powiedziano wyżej, Genesis przedstawia też Boga. Dowiadujemy się, kim Bóg jest i czego naprawdę od nas chce. To księga niezwykła – od samego początku do końca.

P: Dlaczego Noe nie zabrał na arkę większej liczby ludzi, a tylko swoją rodzinę?

O: Biblia powiada, że „Noe głosił światu sprawiedliwość [Bożego sądu]” (2 P 2,5), ale ludzie mu nie uwierzyli.

W ZARYSIE

Stworzenie (1,1–2,3)

Bóg stwarza wszechświat i wszystko, co w nim istnieje. Człowieka kreuje na własne podobieństwo.

Adam i Ewa (2,4–5,32)

Adam i Ewa mają wszystko, czego im potrzeba. Jednak wąż-kusiciel skłania ich do okazania Bogu nieposłuszeństwa. W ten sposób w świecie rodzi się grzech. Kain zabija swojego brata Abła.

Noe, potop i Wieża Babel (6,1–11,32)

Ludzie stają się tak źli, że Bóg postanawia zatopić ziemię. Przeżyją tylko Noe i ci, których zabral z sobą na arkę.

Abraham i Sara (12,1–25,18)

Bóg wybiera Abrahama i Sarę jako założycieli narodu wybranego. Za pośrednictwem nowego ludu Bożego obiecuje błogosławić całą ziemię.

Izaak i Rebeka (25,19–28,9)

Pierwsze pokolenie potomków Abrahama osiedla się w ziemi Kanaan, obiecanej im przez Boga. Bóg odnawia swoją obietnicę przed Izaakiem. Jakub i Rebeka podstępem skłaniają Izaaka do pobłogosławienia Jakuba jako syna pierworodnego, co przynależało Ezawowi.

Historia Jakuba i Ezawa (28,10–36,43)

Jakub odchodzi z domu, a Bóg składa obietnicę, że będzie o niego dbał i mu błogosławił, jak to czynił z Abrahamem i Izaakiem.

Opowieść o Józefie (37,1–50,26)

Bracia Józefa sprzedają go w niewolę egipską. Bóg jednak ma nad nim pieczę i wkrótce Józef staje się władcą całego Egiptu u boku faraona. Za sprawą Józefa Bóg ocala swój lud od głodu, a cała rodzina Jakuba przenosi się do Egiptu.

Zikkurat Nanna w mieście Ur. Zikkuraty to wielkie świątynie, które wznoszono w Mezopotamii. Budownicy Wieży Babel próbowali zapewne wznieść budowlę tego rodzaju.

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA Abraham opuszcza Ur

1. Ur

Ur chaldejskie było kwitnącym miastem pełnym kupców, z ogromną biblioteką. Wydaje się, że Abraham odebrał solidne wykształcenie. Kiedy Bóg wezwał go do opuszczenia Ur, musiał porzucić wygody swego domu (11,27-32).

2. Charan

Abraham, jego ojciec Terach, żona Sara oraz bratanek Lot opuszczają Ur. Wędrują wzdłuż Tygrysu i Eufratu, zatrzymują się w Charanie. Po śmierci Teracha Abraham kontynuuje podróż (12,1-5).

3. Kanaan

Z Charanu Abraham i jego rodzina zmierzają do Sychem. Bóg mówi Abrahamowi, że odda krainę Kanaan jego dzieciom. Abraham wznosi Bogu ołtarz między Betel i Aj, a następnie wędruje dalej do Negebu.

4. Egipt, Betel

Z powodu głodu panującego w Kanaanie Abraham udaje się do Egiptu. Później wraz z żoną i bratankiem powraca do Betel. Staje się bardzo zamożnym człowiekiem. Drogi Abrahama i Lota rozchodzą się: Lot wybiera dla siebie równinę Jordanu, a Abraham osiedla się w Kanaanie (12,10–13,18).

Jakub osiedla się w ziemi Kanaan

1. Beer-Szeba

Jakub dorasta w Beer-Szebie, ale ucieka z domu, dopuściwszy się oszustwa wobec swego ojca Izaaka, czym doprowadza Ezawa do wściekłości (27,42-45).

2. Betel

Jakub zatrzymuje się w Betel, gdzie śni o aniołach wchodzących i schodzących po drabinie (lub schodach) do nieba. Bóg obiecuje, że da jego potomkom ziemię kananejską (28,10-22).

3. Charan

W Charanie wuj Jakuba, Laban, podstępem skłania go do małżeństwa ze swoją starszą córką, Leą. Zanim Jakub będzie mógł poślubić młodszą córkę Labana, Rachełę, będzie musiał odpracować siedem dodatkowych lat. Po dwudziestu latach ciężkiej pracy Jakub powraca do Kanaanu (31,36-42).

4. Kanaan

Jakub boi się Ezawa, dlatego przesyła mu podarunki. W drodze powrotnej walczy z Bogiem, który z tego powodu każe mu zmienić imię na Izrael. Jakub zmierza do Sychem, gdzie kupuje kawałek ziemi i wznosi ołtarz Bogu (32,3-33,20).

Życie i czasy Jezusa

Jezus jest najważniejszą postacią w całej Biblii. Już w pierwszej księdze biblijnej Bóg mówi, że przyjdzie ktoś, kto zmiążdży szatana. Jest to najwcześniejsza obietnica zbawienia. Na kartach Starego Testamentu posłańcy Boży i prorocy przepowiadają nadejście kogoś, kto sprawi, że wszystko stanie się lepsze.

Osobie tej – czyli Mesjaszowi, Jezusowi Chrystusowi – poświęcony jest cały Nowy Testament. Zawiera relację o Jego narodzinach, życiu, nauce, cudach, śmierci oraz zmartwychwstaniu. A także o zwolennikach Jezusa, którzy roznosili o Nim dobrą nowinę po świecie.

Niezwykłe Dziecko

Jezus przyszedł na ten świat tak jak każdy człowiek. Młoda Żydówka imieniem Maryja zaręczyła się z cieślą Józefem. Maryja była dziewicą, poczęła z Ducha Świętego. Ojcem dziecka nie był więc Józef, lecz sam Bóg. Całe wieki przed narodzeniem Jezusa posłańcy Boży obwieszczali, że tak się właśnie stanie: że Jezus będzie Synem Bożym i Synem Człowieczym jednocześnie.

Anioł zwiastował Maryi, iż porodzi szczególnie Dziecię. Tenże anioł powiedział później Józefowi, że Maryja jest ciężarna, ale mimo to powinien pojąć ją za żonę. Kiedy Jezus przyszedł na świat, anioły obwieściły tę nowinę pasterzom. Na niebie ukazała się gwiazda, która prowadziła trzech mędrców do nowonarodzonego króla żydowskiego. Dwoje starszych, kochających Boga ludzi, Symeon i Anna, rozpoznali w Dzieciątku Jezus Tego, którego Bóg obiecał nam już bardzo dawno.

Ponieważ Józef był cieślą, Jezus poznał tajniki tego rzemiosła. Ewangelie wspominają o braciach i siostrach Jezusa – w Izraelu tak nazywano bliźszych i dalszych krewnych. Wszyscy mieszkali w Nazarecie. Pod wieloma względami rodzina ta nie różniła się od innych, zwykłych rodzin żydowskich w tym mieście.

Kiedy Jezus skończył dwanaście lat, udał się wraz z rodzicami do Jerozolimy

Pasterze przychodzą zobaczyć nowonarodzone Dziecię Jezus w stajence betlejemskiej.

na święto Paschy. Po jakimś czasie Maryja i Józef zastali Go rozmawiającego z uczonymi w Piśmie. Wszyscy byli zdumieni Jego wiedzą i zrozumieniem licznych spraw.

Przez wiele lat Jezus pracował jako cieśla. Prawdopodobnie sprawiał wtedy wrażenie całkiem zwykłego człowieka. Gdy jednak skończył trzydzieści lat, wszystko się zmieniło.

Jezus i Jan

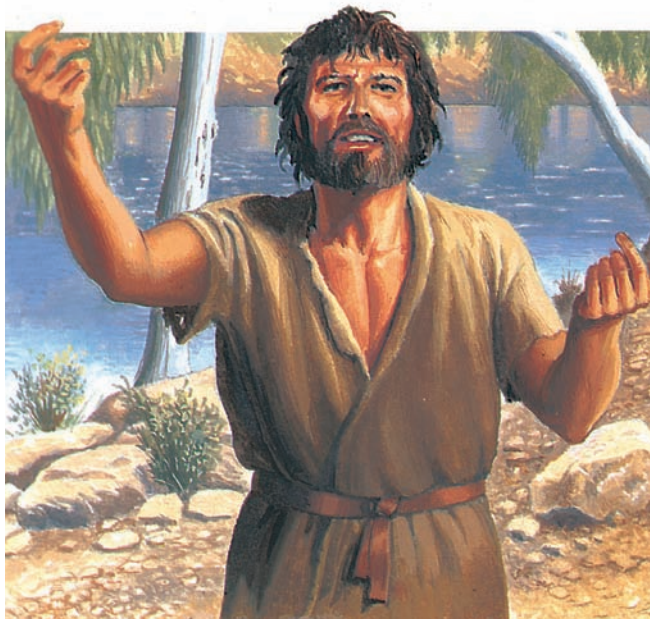
Jezus miał kuzyna imieniem Jan. Nazywano go „Chrzczicielem”, ponieważ zanurzał ludzi w rzece, w ten sposób ich chrzcząc. Jan przygotowywał drogę Mesjaszowi. Kiedy Jezus przyszedł do Jana, aby się ochrzcić, Jan usłyszał słowa Boga skierowane do Jezusa: „Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie” (Łk 3,22).

Jezus udał się na pustynię, aby się tam modlić. Nie jadł nic przez czterdzieści dni. Szatan kusił Jezusa, próbując skłonić Go do oddania sobie chwały i odwrócenia się od Boga. Lecz Jezus zdecydowanie oparł się temu i odrzucił diabła. Był już gotów do wykonania zadania, które powierzył Mu Bóg.

Nauczyciel

Jezus zaczął nauczać ludzi o Bogu. Żydowscy przywódcy religijni wprowadzili wcześniej cały szereg dodatkowych przepisów dotyczących kultu, tak trudnych, że wielu wiernych po prostu trzymało się samej tylko litery prawa. Inni zupełnie rezygnowali z religii.

Liczne tłumy chętnie słuchały Jezusa. Podążały za nim od miasta do miasta, słuchając, jak naucza o Bożej miłości. Jezus zawsze długo modlił się do Ojca. Pewnego dnia, po modlitwie, wybrał na swoich uczniów dwunastu mężczyzn, którzy musieli porzucić dotychczasowe zajęcia. Przez trzy lata mieszkali i wę-

drowali z Jezusem, słuchali Go, widzieli czynione przez Niego cuda, zadawali Mu pytania o wszystko, czego nie rozumieli. A On mówił im, że umrze i wstanie z martwych. Jednak uczniowie pojęli w pełni wszystkie słowa Jezusa dopiero wtedy, gdy został On ukrzyżowany i kiedy zmartwychwstał.

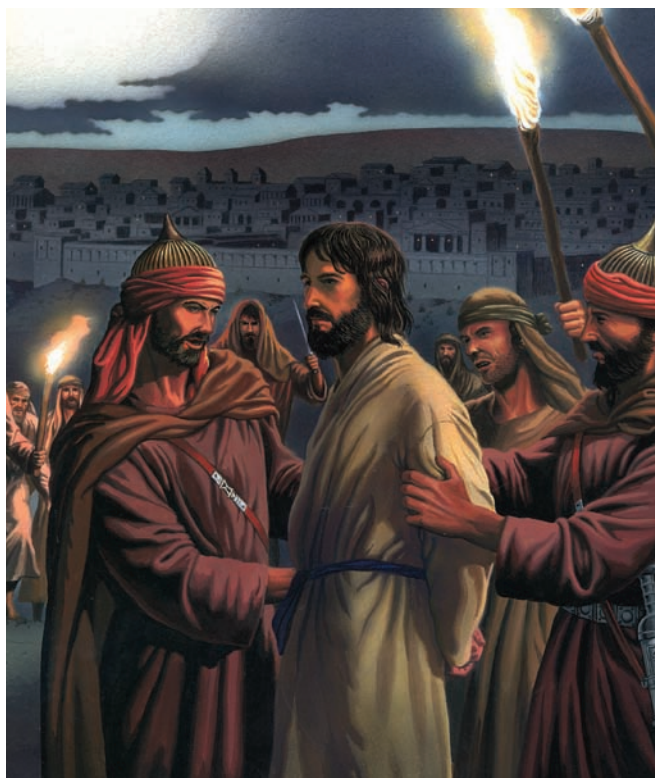
Jezus przemawiał do ludzi w przypowieściach – historiach bazujących na życiu codziennym. Nauczał o królestwie Bożym, przekonywał, że Jego naśladowcy powinni kochać nieprzyjaciół i służyć sobie wzajemnie. Mówił o miłości Boga do ludzi, a także o przebaczeniu, czystości, wierności małżeńskiej, uczciwości, dotrzymywaniu słowa, posłuszeństwie Bogu, żalu za grzechy, wdzięczności i wielu innych sprawach.

Uzdrowiciel

Jezus nie tylko mówił: pokazywał swoją miłość i moc, uzdrawiając ślepych, chromych, niemych, a także ludzi cierpiących na inne poważne choroby.

Nakarmił ponad 5 tysięcy osób kilkoma rybami i bochenkami chleba. Wypędzał demony, a nawet wskrzeszał

Kuzyn Jezusa, Jan Chrzcziciel, nauczał na pustyni, wzywając ludzi do wprowadzenia zmian w swoim życiu.

Jezus aresztowany przez strażników świątynnych w Ogrodzie Getsemani

umarłych, na przykład małą dziewczynkę, młodzieńca i dojrzałego mężczyznę.

Przyjaciel

Jezus w szczególny sposób traktował kobiety i dzieci. W tamtych czasach były one mało istotne, stanowiły jakby dobytek mężczyzny. Jezus nigdy nie podchodził do nich w ten sposób, okazywał szacunek i uprzejmość wszystkim kobietom i dzieciom. Mówił, że ludzie muszą stać się jak dzieci, aby wejść do królestwa Bożego. Umierając na krzyżu, prosił o opiekę nad Jego drogą Matką.

Mimo to Jezus nie wszystkim okazywał sympatię. Krytykował przywódców religijnych, gdyż uważali się za lepszych od innych. Oni zaś nie cierpieli Jezusa, gdyż Boga nazywał swoim Ojcem i spędzał czas z ludźmi, którzy byli niespecjalnie „prawomyślni”. Uчени w Piśmie zaczęli Jezusa nienawidzić tak bardzo, że doprowadzili do Jego ukrzyżowania.

Boży plan

Jezus przyszedł na świat po to, by oddać za nas życie. Bóg zaplanował to jeszcze przed początkiem czasu. Jezus pozostawił swój tron w niebie, aby człowiek mógł powrócić do Bożej rodziny. Był on jedyną ludzką istotą na tyle doskonałą, że mogła stać się ofiarą przebłagalną za grzechy świata. Jako Bóg Jezus był jednocześnie bezgrzeszny. Stał się człowiekiem, chcąc pokazać nam, jak należy żyć. Poniósł śmierć na krzyżu dla odkupienia wszystkich grzechów wszystkich ludzi wszystkich czasów.

Gdy przyszedł czas ofiary Jezusa, zdradził Go jeden z Jego uczniów (Judas Iskariota). Inny uczeń (Szymon Piotr) trzykrotnie zaparł się znajomości ze swym Mistrzem. Pozostali apostołowie uciekli. Jezus wiedział, że to wszystko się wydarzy. W nocy przed ukrzyżowaniem modlił się i prosił Ojca, by chronił Jego uczniów. Modlił się również za wszystkich ludzi, którzy uwierzą w Niego w przyszłości.

Śmierć Jezusa

Jezusa aresztowano nocą i postawiono przed nielegalnym sądem. A ponieważ nie uczynił nic złego, nie miano przeciwko Niemu żadnych dowodów. Mimo to bito Go, lżono, traktowano jak przestępcę. Rzymski namiestnik Piłat chciał Jezusa wypuścić, lecz arcykapłani zmanipulowali tłum tak, że zażądał ukrzyżowania Go. Piłat nie chciał buntu, dlatego ustąpił.

Ukrzyżowanie (śmierć przez powieszenie na krzyżu) było bolesną i hańbiącą karą. Oprócz fizycznego bólu, którego Jezus doświadczył, czuł dodatkowo każdy grzech i winę wszystkich ludzi świata, ze wszystkich pokoleń. Było to tak straszne, że niebo pociemniało, a zasłona Świątyni rozdarła się z góry do dołu.

Jezusa opuścili nawet najbliżsi uczniowie. Jedynie kobiety, które kochały Go

i szły za Nim, pozostały u stóp krzyża w chwili śmierci Zbawiciela. Dopiero potem dwaj mężczyźni, ukryci wyznawcy Jezusa, poprosili Piłata o wydanie Jego ciała. Pochowali Go w grocie, a kobiety przyglądały się pogrzebowi.

Znów żyje!

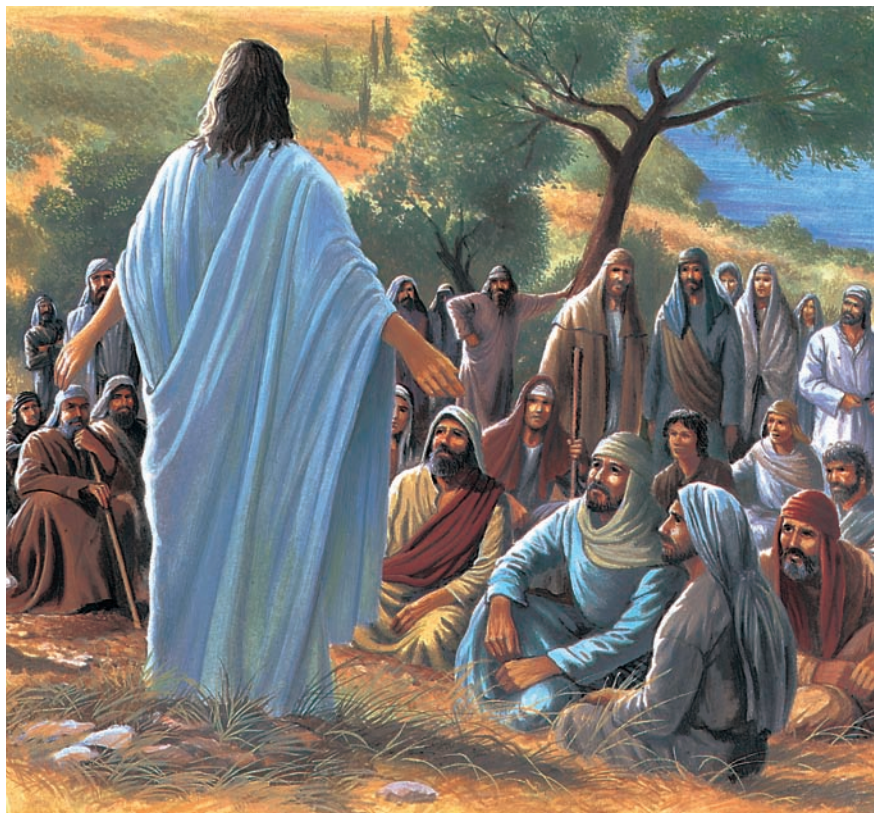
Jednak trzeciego dnia, we wczesny niedzielny poranek, kilka kobiet udało się do grobu, aby namaścić ciało Jezusa olejami. Chciały w ten sposób okazać swoją troskę i szacunek Zmarłemu. Ku ich zdumieniu grób okazał się pusty; obecny tam anioł powiedział, że Jezus powstał z martwych – tak jak to zapowiedział!

Kobiety pobiegły do domu, w którym przebywali uczniowie. Próbowaly przekazać im Dobrą Nowinę o Jezusie. Początkowo nikt im nie wierzył, dopiero gdy w pomieszczeniu pojawił się sam Chrystus, mimo zamkniętych drzwi, uczniowie uwierzyli w Jego zmartwychwstanie.

Jezus ukazywał się uczniom w różnych sytuacjach (w sumie widziało Go pięćset innych wiernych), po czym powrócił do nieba, aby przygotować wieczne miejsce do życia dla swoich wyznawców. Obiecał, że któregoś dnia przyjdzie ponownie i zabierze nas do nieba. Nikt nie wie, kiedy to się stanie. Jezus dotrzymał wszystkich swoich obietnic, dlatego z pewnością dotrzyma i tej.

Zmartwychwstały Jezus ukazuje się uczniom, gdy ci łowią ryby w Jeziorze Galilejskim.

EWANGELIA WG ŚW. MATEUSZA

Jezus naucza swoich zwolenników na wzgórzu niedaleko Jeziora Galilejskiego. Ta słynna mowa nosi nazwę Kazania na Górze.

Czterysta lat to długi okres oczekiwania na wiadomość od Boga. Tyle właśnie czasu minęło między powstaniem ostatniej księgi Starego Testamentu (Malachiasza) a nowym Bożym przesłaniem. Po setkach lat milczenia Bóg wreszcie zesłał swego Syna, Jezusa. Ewangelia według św. Mateusza została napisana przez jednego z Jego uczniów.

Księga ta stanowi łącznik pomiędzy Starym a Nowym Testamentem. Nie mówi wszystkiego o czynach i słowach Jezusa, lecz dowodzi, iż Jezus jest wypełnieniem starotestamentowych prorocत्व o Mesjaszu, królu żydowskim.

Mateusz zamieszcza w Ewangelii genealogię Jezusa, czyli listę Jego przod-

ków. Sięga ona do samego Abrahama, co ma pokazywać, iż Jezus jest Zbawicielem, obiecany przez Boga. Mateusz mówi jasno, że Józef był mężem Maryi, ta zaś Matką Jezusa, lecz Jego ojcem – sam Bóg. Józef pełnił rolę opiekuna, ziemskiego ojca. Przez niego Jezus wywodził się z królewskiego rodu Dawida.

Ewangelia według św. Mateusza słynie z Kazania na Górze (5–7) oraz słów o „wszelkiej władzy na ziemi i niebie”, udzielonej Jezusowi (28,18–20). W księ-

dze tej znajduje się też wiele innych niezwykle ważnych fragmentów, bardzo wówczas czytelnych dla społeczności żydowskiej. Na przykład pojawienie się Trzech Mędrców, słowa Jezusa o Prawie oraz królestwie niebieskim, a także Jego symboliczny wjazd do Jerozolimy na osiołku.

Jezus przybył jako król żydowski, lecz ludzie Go nie rozpoznali, ponieważ sądzili, że Mesjasz wyzwoli ich spod rzymskiego panowania. Żydzi absolutnie nie przypuszczali, że ich król może zostać ukrzyżowany. Lecz Jezus dowiódł, że jest Synem Bożym, powstając z martwych.

W ZARYSIE

Struktura Ewangelii według św. Mateusza jest bardzo interesująca. Nieustannie nawiązuje do nauki i kazań Jezusa oraz do Jego cudów.

Narodziny Jezusa (1–2)

Jezus urodził się w Betlejem. Przybyli tam Trzej Mędrcy, aby oddać Mu cześć, lecz fakt ten naraził Jezusa na niebezpieczeństwo – rodzice zabierają Go do Egiptu.

Chrzest i kuszenie Jezusa (3–4)

Jezus zostaje ochrzczony przez swego kuzyna, Jana Chrzciciela. Kusi Go szatan. Oba te wydarzenia przygotowują Jezusa do realizacji Jego ziemskiego zadania.

Kazanie na Górze (5–7)

Jedno z najsynniejszych kazań, w których jest mowa o „błogosławieństwach”.

Jezus ukazuje swoją moc (8–9)

Jezus ucisza burzę, wpędza demony w stado świń, uzdrowia krwawiącą kobietę i wskrzesza martwą dziewczynkę.

Jezus formuje i rozsyła uczniów na świat (10)

Jezus powołał i wyszkolił własnych uczniów. Teraz rozsyła ich po całym świecie, aby kontynuowali Jego dzieło.

Niechęć wobec Jezusa (11–12)

Uczeni w Piśmie są zazdrośni i boją się Jezusa. Zaczynają rzucać Mu kłody pod nogi.

Przypowieści (13)

Jezus naucza ludzi, opowiadając im różne historie. Na przykład o ziarnie gorczycy, o zaczynie, pszenicy i kąkolu, o ukrytym skarbie, o perle i sieci rybackiej.

Jezus ujawnia cel swojej misji (14–17)

Jezus karmi ponad 5 tysięcy osób pięcioma bochenkami chleba i dwoma rybami, chodzi po wodzie, na szczycie góry doznaje przemienienia, ratuje pewnego chłopca przed demonami. Piotr ogłasza, że Jezus jest Mesjaszem.

Jezus naucza o właściwych relacjach między ludźmi (18)

Zbawiciel opowiada przypowieści o zabłąkanej owieczce oraz o mężczyźnie, który poszedł do więzienia, ponieważ nie potrafił wybaczyć.

Jezus udaje się do Jerozolimy (19–23)

Pan przytacza kolejne przypowieści, uzdrowia coraz więcej osób, odpowiada na różne pytania i wjeżdża do miasta na osiołku, witany przez wiwatujący tłum.

Jezus naucza o przyszłości (24–25)

Mistrz mówi o dniach ostatnich oraz o tym, że wróci na ziemię jako Król.

Śmierć i zmartwychwstanie Jezusa (26,1–28,15)

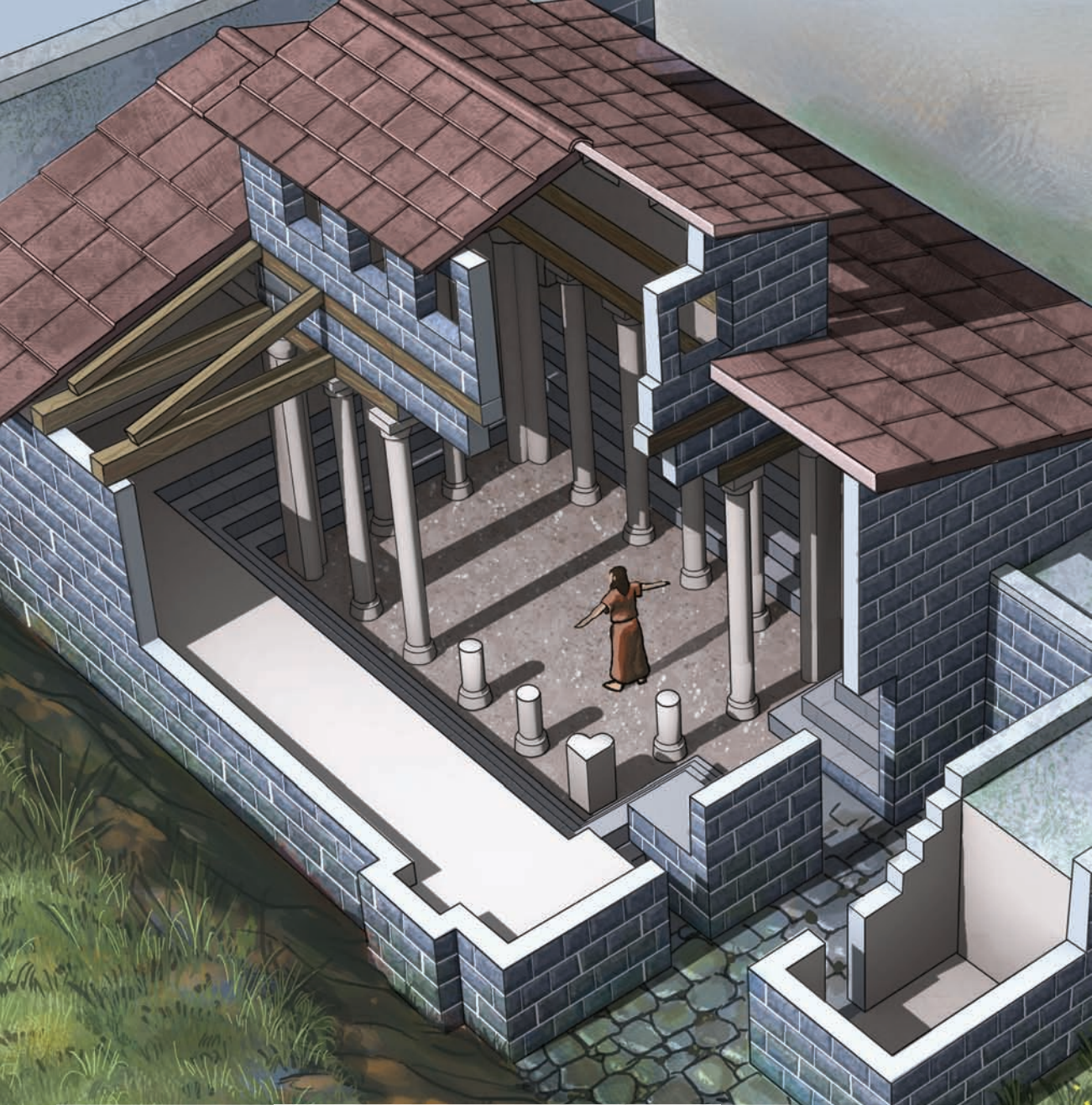
Jezus żegna się z uczniami, ustanawia sakrament Eucharystii i wydaje samego siebie na śmierć. Bóg wskrzesza Go z martwych, uczniowie znów widzą swojego Mistrza.

Jezus wraca do nieba (28,16-20)

Zmartwychwstały poleca uczniom, aby poszli i głosili Go światu, zdobywając nowych wyznawców.

Mateusz napisał, że Maryja i Józef zabrali Jezusa do Egiptu, aby Go chronić.

Widok wnętrza synagogi

W czasach Jezusa synagogi znajdowały się w każdym większym mieście, na przykład w Nazarecie czy w Kafarnaum. W szabat oraz podczas innych świąt odprawiano w nich nabożeństwa. W głównej sali stał siedmioramienny świecznik, czyli *menora*.

Święte zwoje Tory trzymano w szafie zwanej *aron ha-kodesz*, skąd wyjmowano je do czytania podczas liturgii. Często rabini uczyli w synagogach młodych chłopców. Niektóre z nich miały też basen do obmycia rytualnych, zwany *mykwą* (na dole z prawej).

Mesjasz

Lud żydowski długo czekał na Mesjasza. Stary Testament powiadał, że Bóg ześle kogoś, kto uratuje Żydów. Sądzili oni, iż będzie to potężny wojownik, który zniszczy wszystkich ich nieprzyjaciół. Gdy okazało się, że Bożym Mesjaszem jest człowiek, który tylko naucza, a nie walczy za nich – poczuli się rozczarowani. Lecz to właśnie Jezus był długo wyczekiwanym Mesjaszem, który pewnego dnia wybawi nas od wszystkich wrogów.

Zwróć uwagę na...

Czytając Ewangelię według św. Mateusza, zwróć uwagę na:

cytaty ze Starego Testamentu – Mateusz cytuje ST ponad 50 razy i nawiązuje do niego ponad 75-krotnie!

słowa Jezusa – w niektórych wydaniach Biblii słowa Jezusa drukowano na czerwono. Mateusz przekazuje nam wiele kazań i przypowieści Jezusa.

królestwo niebieskie – Mateusz używa tego zwrotu ponad trzydzieści razy. Przedstawia Jezusa jako Króla.

Często zadawane pytania

P: Dlaczego tak ważne było udowodnienie, że Jezus jest Mesjaszem?

O: Bóg w Starym Testamencie złożył wiele obietnic dotyczących przyjścia Mesjasza. W Nowym Testamencie Jezus pokazuje, iż Stwórca dotrzymał słowa.

P: O czym mówi Kazanie na Górze?

O: To bardzo dobrze znane wystąpienie Jezusa i część Jego nauki. Jest tam mowa o błogosławieństwach, znajduje się Modlitwa Pańska oraz złota zasada postępowania (7,12).

Pytania do studiowania

- Co Jezus mówił o zbytnich troskach? (6,25-34)
- Kto jest największy w królestwie niebieskim? (18,1-5)
- Jeden z najśłynniejszych passusów w Biblii to wersy 16-20 z 28 rozdz. Ewangelii wg św. Mateusza. Dlaczego są takie ważne?